

Tekst gwarowy — Wilcza 2

Autor: Monika Kresa

Informator: Paweł Nowak, urodzony w Wilczy w 1930 roku. Skończył dwie klasy szkoły podstawowej, pracował w kopalni przy naprawie maszyn. Matka pana Pawła pochodziła z Zabrza, ojciec urodził się w Essen Borberg.

Materiał zebrany przez: Wojciecha Lenartowicza, Agnieszkę Komorowską i Monikę Kuśmirek. Zapis i opracowanie: Monika Kresa. Weryfikacja: Halina Karaś.

Utoplec {vm}T752.mp3|L{/vm}

A jakieś ludowe opowieści o jakichś duchach, skrzatach, legendy tutaj występują typowe dla Wilczy i okolicy? Na tym drugim {tt} = końcu. Samogłoska o artykułowana jako głoska pośrednia między o i u, podwyższona na skutek wpływu spółgłoski nosowej. |kouńcu{/tt} tam był wielki {tt} = staw i tak. Udźwięczniająca fonetyka międzywyrazowa. W wyrazie staw a pochylone uległo jeszcze ścieśnieniu i zrównało się w wymowie z o. |stow i tag{/tt} woda z Wilczy i z Ciurzynic schodzi się w jedno miejsce i tam był olbrzymi stow, {tt} = przy. Typowe dla całego Śląska i części gwar południowej Małopolski zachowanie dawnego i w grupie rzi. |przi{/tt} tym stawie był młyn wodny prawda i tam się zadomowił {tt} utoplec ‘ wodnik’ | utoplec{/tt}, {tt} kiery ‘ który’ | kiery{/tt} pod {tt} = ‘ rozmaitymi’ | rostomajtymi{/tt} postaciami {tt} = występował. Wąska (zwięzła) wymowa samogłoski nosowej ę jako eym przed spółgłoską zwartą wargową. |wysteympował{/tt}, {tt} = nieraz. Podwyższenie artykulacyjne o do a. |niroz{/tt} koza na drórze, przechodził ktoś, bo tukej tak, tu nie było żodnego środka komunikacji, {tt} jeno ‘ tylko’. |jeno{/tt} dworzec, {tt} banhof ‘ dworzec, stacja kolejowa’ (z niem. Bahnhof) |banchof{/tt} był w Szczygłowicach, kolejno, jak ktoś przyjechał, a był z Wilcze(j), to musiał ze Szczygłowic iść po nogach, a tam ze Szczygłowic, to była po {tt} = obydwu. Prelabializacja, czyli poprzedzenie samogłoski o w nagłosie u niezgłoskotwórczym (zapisywanym jako ł). |łobydwóch{/tt} stronach drougi rosły {tt} = porządne. Wąska (zwięzła) wymowa samogłoski nosowej ą jako un przed spółgłoską zwartą. |pórzundne{/tt} buki grabczoki, graby, grabczoki na to go…, nazywali, tam się każdy boł iść, bo ten utoplec grasował nie, i tak wciągoł, żeby do tego stawu wleźć, ale cóż przyszła więk szo woda i zerwała wał i nie było wody i utoplec {tt} = przyszedł. Typowe dla całego Śląska i części gwar południowej Małopolski zachowanie dawnego i w grupie rzi. Forma czasownikowa na -oł to wynik wpływów czeskich. |priszło{/tt} do Mozgaliczki, do Francki i {tt} = powiada ‘ mówi’. |pado{/tt}: Francko, pożyczcie mi te wasze chyrtum pyrtum, a jak się przepyrto to wom {tt} = zaś. Antycypacja miękkości, czyli wyodrębnienie się miękkości w postaci joty. |zajś{/tt} przypyrto te wasze chyrtum pyrtum. Dziwicie, co to jest. To jest zajś po naszymu to tragacz, a jeszcze inaczej to powiedzmy taczka, jak taczka jednokołowo, tylk... że to było zrobione z drzewa, tu było tako drabinka ji dwa takie drażki szły, tu były jeszcze poprzeczki, że na... to było lekie i na tym przeważnie wozili z lasu {tt} = ‘ gałęzie, susz, trzaski’. |charpyncie{/tt} czy nawet zboże zwozili na tym, tragacz, a on nie wiedział jak sie to na... i pado chyrtum pyrtum i rzeczywiście jak się przepyrto to {tt} = przypyrtał. ‘ przyciągnął’. |przipyrtło{/tt} te chyrtum pyrtum Francji, pado: ‘ kiejs ‘ skoroś’. |Kiejś{/tt} była tako dobro du mnie {tt} sa ‘ tu, tutaj’. |sa{/tt} mosz talara. Schowała talara. Pada: no to sie {tt} = kupię. Wymowa wygłosowej samogłoski ę jako a z całkowitą {denazalizacją}. |kupia{/tt} porzoundno kiecka, poszła do {tt} sklepiorz ‘ sklepikarz’. |sklepiorza{/tt}, bo tukej przed wojnom, przedtem to jak był skleyp spożywczy to było wszystko w nim, to były {tt} = gwoździe. Antycypacja miękkości, czyli wyodrębnienie się miękkości w postaci joty. |gwojździe{/tt}, były materiały, co kobiety {tt} = potrzebowały. Uproszczenie grupy spółgłoskowej trz = cz. |poczebowały{/tt}, czy chłopcy galoty {tt} manszestrowe, por. manszestrokei ‘ ubranie sztruksowe’ (od miasta Manchester). |manszestrowe{/tt}, tam wszystko było, no i zachodzi, wybrała sie materiał i chce płacić, a tu zamiast talara miała listek dymbowy {tt} = tak ją. Fonetyka międzywyrazowa udźwięczniająca. |tag jom{/tt} ło... {tt} = ocyganił. Prelabializacja. |łocyganił{/tt} tyn utoplec.